

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

Dvb. 1. Quid sit superstitio, & quænam eius species.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

siue præfens, vt si falsum sciens confirmes; siue futura, vt si fidem datam & iuramento confirmatam sine iusta causa non serues. Secundò, Generalitèr, pro omni iuramento, cui ex tribus comitibus aliquid deest, siue *iustitia*, siue *iudicium*, siue *veritas*. Si enim iustitia desit, etiam quodammodo deest veritas: quia quod promittitur, seruari non potest. Si verò iudicium, tunc etsi fortè ex parte rei non desit veritas, tamen periculum est ne desit; vt cum quis iurat re non satis perpensa. Quando tamen iura loquantur de periurio, intelligunt primo modo.

Periurij
4. modi.

Inter periuria primum locum tenet cui deest veritas præfens, nempe quo quis sciens & volens falsum confirmat. Deinde cum quis fidem iuramento promissam violat. Tertio, Quando iurat contra iustitiam. Quarto, Quando absque iudicio.

74
Pœna per-
iurij.

Pœnæ periurij propriè dicti apud omnes nationes sunt valde graues, vt docet Couarruias in cap. Quamuis pactum. p. 1. §. 7. num. 2. Apud Scythas & Ægyptios plecebantur pœna capitis, apud Indos manuum pedumque extremorum accisione. In multis locis puniuntur præcisione manus. Iure Ciuili sunt infames, si periurium erat in nocumentum alterius; non autem si nemini noceat, vt docet Glossa in L. Si quis maior. 14. C. de transactionibus. Iure Canonico etiam sunt infames; cap. Infames. 16. & cap. 17. Quicumque. 6. quæst. 1. quod intellige, si res est notoria. Hæc tamen infamia non adducit propriè irregularitatem, nisi irrogata sit per sententiam Iudicis: vt si quis de periurio sit condemnatus; tunc enim irregularis est, & eget dispensatione, etiam post vitæ mutationem. alia infamia tollitur bona vita, obliuione, & loci mutatione, vt Couarruias & alij docent. Præterea in foro externo imponitur illis grauis pœnitentia; nam d. cap. Quicumque, dicitur: *Quicumque sciens peuerauerit, quadraginta dies in pane & aqua, & septem annos pœniteat sequentes, & numquam sit sine pœnitentia; & numquam in testimonium recipiatur. communio- nem tamen post hoc recipiat.*

Petes, Vtrum periurium sit grauius homicidio? Quidam putant esse grauius. Ita Siluester v. Periurium, q. 2. D. Thomas quodl. 1. art. 18. & Socus l. 8. de Iustitia, q. 2. ar. 3. Primò, Quia hoc est contra Deum & virtutem religionis; illud contra proximum & Iustitiam particularem. Secundò, Quia homicidæ interdum defertur iuramentum ad se purgandum, & ille mauult fateri homicidium, quàm incidere in periurium. Sed hæc rationes non conuincunt, vt ostendit Gabriel in d. 39. q. 2. art. 3. dub. 4.

75
An periurium grauius homicidio.

Itaque contraria sententia est Gabrielis ibidem, vbi pro eadem adfert Richardum. Idem tenet Maior ibidem q. 5. & Angelus. Ratio illorum est, quia homicidium est directè contra charitatem, periurium contra religionem. sed neque hæc ratio conuincit: quia, vt benè Siluester ait, homicidium est directè contra Iustitiam particularem. Deinde non est directè contra charitatem Dei, sed proximi; quæ non est præferenda virtuti religionis.

Vtraque sententia est probabilis. Puta tamen, homicidium omnibus spectatis esse grauius & detestabilius; tum ob grauius & irreparabile damnum, quod proximo directè inferitur; tum quia difficilius multò committitur: periurium autem facile committitur, & solum indirectè honor Dei læditur; non enim id intenditur. Accedit, quòd violatio voti non censetur tantum peccatum, quantum homicidium, etsi honor Dei in eo lædatur. Est tamen periurium crimen valde graue, dignum depositione; vt habetur cap. Cum non ab homine. 10. de Iudiciis.

Vtraque
sententia
probabilis.

His adde, omnia *periuria* propriè dicta, nimirum quæ sunt contra veritatem, esse eiusdem speciei, quia eiusdem rationis deformitas & irreuerentia est, Deum facere testem falsi, siue res sit magni momenti, siue parui; siue id fiat in iuramento assertorio, siue promissorio. Potest tamen accedere alia deformitas ratione nocenti, vel peruersionis Iudicij, &c. Vide supra dubit. 2. numero 9.

C A P V T X L I I I.

De Superstitione, eiusque speciebus.

Completitur Dubitationes 10.

Explicatis functionibus religionis, dicendum est de vitis oppositis. Hæc duplicia sunt: quædam per excessum cultus, quæ nomine *superstitionis* comprehenduntur; quædam per defectum vel contemptum, quæ nomine *irregularitatis*: qualia sunt periurium, tentatio Dei, sacrilegium, & simonia. periurio enim & tentatione ipsi Deo in se iniuria irrogatur: sacrilegio verò & simonia (quæ est species sacrilegij) in rebus sacris. De periurio & simonia dictum est supra; de tentatione & sacrilegio dicemus infra cap. 45. hoc verò capite de superstitione.

DUBITATIO I.

Quid sit superstitio, & quanam eius species.

D. Thom. quæst. 92. & 93.

Superstitio dicta est vel ex eo quòd homines nimij erant in precando & immolando vt liberos relinquere sibi superstites, vt vult Cicero lib. 2. de natura deorum: vel quòd relictis veteribus diis colerent superstitem memoriam suorum maiorum,

I
Superstitio
unde dicta.

tum, vt placet Lactantio lib. 4. diuinarum Instit. cap. 28. vel certe quod homines nimium timentiram deorum superne impendentem & quasi superstitem, vt vult Seruius in 8. Aeneidos; quæ originatio videtur maximè accommodata. Porro Lactantius reprehendit Ciceronem, quod putarit superstitionem esse excessum in vera religione, cum in hac excedi non possit: Deum enim non posse nimium coli. vnde ipse vult superstitionem tantum esse cultum falorum deorum, & eos solos supersticiosos, qui multos & falsos deos colunt: eos verò religiosos, qui vnum & verum.

Verum etsi maximè in cultu falorum deorum Superstitio committatur; tamen etiam in cultu veri Dei hoc vitium locum habere potest; non enim Iudei hoc tempore religiosi, sed superstitioni dicendi sunt: & hæretici, qui aquam pro vino vel semen humanum, aut sanguinem infantum in Eucharistia offerebant, superstitioni erant, etsi verò Deo hæc offerebant. Itaque superstitione vtrumque complectitur, cultum falorum deorum, & excessum in cultu veri Dei, vt rectè docet D. Thomas art. 1. & D. August. lib. 3. de doct. Christiana cap. 18. & 20. Excessum dico, non quod Deus vero cultu nimium coli possit, vel maiore quam dignus sit; (omnis enim cultus, quem creatura ei exhibere potest, infinitè eius dignitate minor est) sed quia assumuntur alia quam debent, quæ ad illum honorandum non sunt idonea. itaque est excessus non respectu dignitatis diuinæ; sicut cum Comes vel Marchio afficitur honore regio; sed respectu eorum, quibus coli debet.

Estigitur generatim *superstitio falsa religio*, id est, vitiosus cultus veri vel falsi numinis. Si quis excedat in vero cultu nimium continuando, v. g. orando ita diu & continenter vt se lædat, vel necessarium officium prætermittat, non est superstitio; quia cultus iste secundum se bonus est: sed solum vitiat per circumstantiam extrinsecam, quæ in omni opere cauenda.

Hinc patet, duas esse ipsius species, in quas immediate diuiditur, scilicet superstitionem cultus indebiti, seu incongrui, & superstitionem ratione rei cultæ. illa est cultus peruersi veri Numinis; hæc est cultus falsi. Dupliciter enim in cultu excedi potest; vel enim assumitur id, quod non congruit, vel exhibetur ei, cui non congruit. Prior modus propriè dici potest *idoloθρησκεία*, quasi dicas, *religio voluntaria*, id est, mera voluntate, non iusta ratione assumptæ. (quo nomine vitur Apostolus ad Colossenses 2.) quamuis hoc nomen etiam possit generaliter accipi, vt simul cultum falorum deorum comprehendat; quia hic quoque voluntate humana, non recta ratione constat; quomodo videtur illud Apostolus accipere, vt plerique interpretantur. Alter modus propriè dicitur *θεοδαιμονία*, quasi dicas, *dæmonium timor & reuerentia*: nam omnis cultus idolorum ferè est cultus dæmonum. hoc nomine Festus appellabat religionem Iudaicam, Act. 25. v. 19. & Paulus Act. 17. superstitionem Atheniensium.

Rursus *superstitio cultus incongrui* diuiditur in superstitionem cultus falsi, & superstitionem cultus superflui.

Cultus falsus dicitur vel ratione falsæ significationis; vt si quis Deum colere vellet cærimoniis Iudaicis, quæ significant Christum venturum: vel quia imitatur & simulat verum cultum, cum

non sit; vt si quis falsis miraculis vel testimoniis doctrinam fidei confirmare vellet, vel falsas reliquias proponeret. Item si quis mutaret formam vel materiam Sacramentorum, præsertim Eucharistiæ, animo colendi Deum. Sic hæretici huius temporis superstitionem falsi cultus admittunt in sua cœna: profitentur enim se imitari Christum, & eius institutum sequi, cum suas inuentiones suæque somnia pertinaciter sectentur.

Hæc superstitio ex genere suo est peccatum mortale, quia ex infidelitate, vel crassa ignorantia rerum fidei proficiscitur, & continet falsam significationem contra doctrinam fidei, vel certè notabilem irreuerentiam in Deum. Vide Nauarum in Enchiridio cap. 11. n. 27. Fumum v. Superstitio, n. 2. Caiet. in Summa v. Superstitio; & 2. 2. q. 93. art. 2. Fieri tamen potest vt non sit mortiferum, vt si ex ignorantia excusabili proveniat. Sic multi Æthiopes excusari possunt, qui circumciduntur, putantes se per hoc Christum imitari; quia sic instituuntur à suis Episcopis & sacerdotibus, nec vquam contrarium audiuerunt.

Superstitio cultus superflui est, cum præter Ecclesiæ morem ponitur religio in quibusdam circumstantiis vel rebus; in quibus non est ponenda; vt in numero, colore, situ, v. g. vt tot sint candelæ, non plures; tot orationes dicantur, non plures; vt cera potius sit alba, quam flaua, &c. Denique ad hanc speciem pertinere videtur, cum quis in Horis dicendis & Sacro faciendo, relictis rubricis & directorio Ecclesiæ, alias cærimoniis pro sua deuotione adhibet, vt docet Caietanus v. Superstitio, Toletus lib. 4. c. 14. Nauarrus c. 11. num. 23. Hæc tamen ordinariè non videntur esse plusquam venialia, vt iidem Doctores notant; quia ex bona intentione fiunt; nec videtur in his committi grauis irreuerentia, cum diuino cultui non repugnent. posset tamen esse tanta in cærimoniis Missæ peruersio, vt à mortali culpa non esset excusanda.

Superstitio ratione rei cultæ diuiditur in tres species, iuxta D. Thomam, *idololatriam, diuinationem, & obseruantiam superstitiosam*. vel enim colitur diabolus, vt honoretur tamquam numen, & hæc est idololatria: vel vt aliquid occultum reuelet, & sic est diuinatio: vel vt iuuat & dirigat in operando, & sic est superstitio vanarum obseruationum.

Vbi aduerte, magiam debere referri ad superstitionem vanarum obseruationum, si omnes superstitiones his tribus speciebus complecti velimus: propriè tamen loquendo distinguitur à vanis obseruationibus, tamquam aliquid deterius. Itaque si hoc nomen vanarum obseruationum strictè sumamus, erunt quatuor species superstitionum ratione rei cultæ; & magia quartum locum obtinebit.

DVBITATIO II.

Quid sit idololatria, & quantum peccatum.

D. Thom. qu. 94. art. 1. 2. 3.

Notandum est Primò, *Idololatriæ* nomine significari omnem cultum falorum deorum, vt dæmonum, solis, lunæ, siderum, hominum mortuorum, & similia. etsi enim hæc propriè

Superstitio potest esse in cultu veri Dei.

Excessus in cultu.

Quid superstitio.

Dua eius species, superstitio cultus incongrui, & superstitio ratione rei cultæ.

Superstitio cultus incongrui. Cultus falsus.

4 Quale peccatum cultus falsus.

5 Superflui.

Est peccatum veniale.

6 Superstitio ratione rei cultæ.

Magia.

7 Idololatria.